

de spelregels van

SPELREGELS

FABULEUS
Vaartkom 4
3000 Leuven
0032/16/24.66.34
info@fabuleus.be
www.fabuleus.be

Regel 1
Begin een lesmap steeds met een

Inleiding

Dag toekomstige toeschouwer,

Binnenkort ga je met de klas naar de voorstelling 'Spelregels' kijken. Deze lesmap kan je gebruiken om leerlingen voor te bereiden op de beleving van een middeleeuwse wereld, waarin Allard, Marjorie, Thomas, de Dood en vele anderen vertoeven.

Het eerste deel bevat achtergrondinformatie over de productie. Wat kan je verwachten van de voorstelling? Wie zijn de makers/spelers? Wie zijn wij, fABULEUS?

In het tweede deel zetten we de grote lijnen van de voorstelling uit, waarbij we telkens creatieve doe-opdrachten voorstellen. Naast deze opdrachten zal je vooral ook vele vragen terugvinden.

Tenslotte vind je in deze map een brief van de acteurs gericht aan de leerlingen waarin bepaalde keuzes die zij gemaakt hebben, proberen uit te leggen.

Wij hopen dat deze map een handige leidraad biedt in de tocht van het nu naar de middeleeuwen, en hopelijk terug!

fABULEUS en de acteurs van Spelregels, Steven Beersmans, Edith Goddeeris, Jeroen Lenaerts, Marie-Ange Gillis

PS: vanaf dit jaar kan je ook uitgebreid de werkzaamheden en de tournees van fABULEUS volgen via de verschillende **blogs** op de site en ook via ons **facebookprofiel**.

Spelregels

Naar het boek *Spelregels* van Floortje Zwigman

Bewerking tekst/ script Steven Beersmans, Edith Goddeeris, Marie-Ange Gillis en Jeroen Lenaerts

Coaching Koen Monserez

Scenografie en vormgeving Koen Monserez en Raïssa Hans

Spelers Steven Beersmans, Edith Goddeeris, Marie-Ange Gillis en Jeroen Lenaerts

Kostuums Raïssa Hans

Techniek Tom Philips

Productie fABULEUS

De voorstelling werd al gemaakt in 2004 en toerde twee seizoenen lang. Dit jaar wordt het eenmalig hernomen.

WatVoorWieenHoeLang?

Wat?

Spelregels is het verhaal van een middeleeuws huwelijk tussen een jongen en een meisje van amper 14 die elkaar van haar noch pluimen kennen. Over vriendschap en verliefdheid, over moeten en mogen, over omgaan met regels en over nemen van verantwoordelijkheden.

Voor wie?

Spelregels is een spannende theaterproductie voor kinderen en jongeren vanaf 12 jaar.

Hoe lang?

De voorstelling duurt iets meer dan een uur.

De Makers

Steven Beersmans: spel en script

Steven Beersmans (°1979) speelt al theater sinds hij negen is en studeerde Dramatische Kunsten aan het Leuvense Lemmensinstituut, waar hij nu ook zelf speltraining geeft. Hij was jarenlang leerling en artiest aan de Leuvense circusschool en volgde vele theaterworkshops in binnen- en buitenland. Momenteel werkt hij als freelance acteur, theatermaker en dramadocent bij verschillende jeugdtheatergezelschappen (o.a. Kollektief D&A, Kopergieterij en Studio Orka). Bij de Kopergieterij maakte Steven, samen met Randi De Vlieghe en Natascha Pire, 2 jaar geleden het felgesmaakte *Het verdragen van versailles*. Bij fABULEUS maakte hij eerder *Antoon & Mirabella* (2002), *Spelregels* (2004) en *Playground love* (2009), en was hij te zien in *Wolfsroedel* (2006) en *Candide*.

Steven over zijn personage in Spelregels: Het is niet verwonderlijk dat ik in *Spelregels* de rol van de jonge, bange Allard speel. Door mijn kleine smalle-looks krijg ik vaak de niet-heldhaftige rollen voor mijn rekening. Gelukkig is Allard een driftkikkertje en slaat hij af en toe flink door, dat maakt het dan weer erg fijn om in zijn huid te kruipen. Bovendien speel ik aan het begin van de voorstelling even de vader van Allard en daarin kan ik al mijn riddergevoelens en mannelijkheid wel kwijt. Wat is het toch fijn om een toneelspeler te zijn! Of om het met de woorden van *Spelregels* te zeggen:” Kzen content van contentement!”

Marie-Ange Gillis: spel en tekst

Marie-Ange Gillis (Jette, 1980) volgde de opleiding Dramatische Kunsten aan het Leuvense Lemmensinstituut. Ze studeerde af in 2004. In mei 2004 maakte ze samen met jonge afgestudeerden van het Rits en Conservatorium van Antwerpen *Othello*, een project van kunstencentrum VillaBasta. Ze speelde mee in *Discopigs* van Leen Braspenning (winnaar festival Cement en BNG theatermakersprijs). Nu speelt ze in het nieuwste stuk van Braspenning, *Embrasse*, dat in februari 2011 nog door Vlaanderen en Nederland toert. Daarnaast presenteert ze ook voor Tv-Brussel, waarvoor ze ook reportages maakt over film en cultuur.

Marie-Ange over haar personage in Spelregels: Marjorie is een meisje dat uitgehuwelijkt wordt met een jongen die ze nauwelijks kent. Ik las het boek en wilde die rol meteen aanpakken. Gedwongen worden in een situatie waar je zelf niet voor hebt gekozen. Een thema dat mij persoonlijk heel erg aanspreekt. Ze wil vechten maar moet op zoek gaan naar de juiste weg waarin ze kan bewegen.

Edith Goddeeris: spel en tekst

Edith Goddeeris (Leuven, 1979) volgde in het middelbaar de richting woordkunst-drama aan het Lemmensinstituut in Leuven. Daarna ging ze filosofie studeren aan de universiteit van Gent en volgde ze de part-time regieopleiding aan de Toneelacademie in Maastricht. Ze was te zien in producties van Inne Goris en Arie De Mol. In 2008 maakte ze *Vocht* voor Theater aan Zee, samen met Marie-Ange Gillis. Ze geeft ook theatercursus in Oudenaarde en Diksmuide.

Edith over haar personage in Spelregels: Ik speel het personage van de dood. De dood is niet tevreden met de manier waarop de mensen haar voorstellen en over haar denken. Ze is het beu dat iedereen bang is van haar en zoekt het hele stuk door naar liefde en erkenning. Om haar doel te bereiken probeert ze een aantal vermommingen uit die minder angstaanjagend zijn dan haar zwarte cape. Dit maakt mijn personage tot een erg veelzijdig personage om te spelen, een personage vol tegenstellingen en met een grote beeldende kracht. De dood is van alle tijden en van overal, en dus niet beperkt tot de Middeleeuwse wereld van Allard en Marjorie. Dat kan je horen aan de taal die ze gebruikt, hetgeen een interessante tegenkleur geeft in ons "Middeleeuws" stuk.

Jeroen Lenaerts: spel en tekst

Jeroen Lenaerts (Leuven, 1982) studeerde in 2005 af aan de opleiding Dramatische Kunsten aan het Leuvense Lemmensinstituut. Sindsdien is hij aan het werk als freelance acteur voor verschillende jeugdtheatergezelschappen (o.a. *fABULEUS* en Kollektief D&A) en TV producties (o.a. *Thuis*).

Jeroen over zijn personage in Spelregels: Ik speel in deze voorstelling 5 verschillende rollen m.a.w. de bijrollen. En of ik nu een boer speel of een vrouw van stand, het geeft me de gelegenheid om alle registers open te trekken. Bovendien giet ik met deze leuke karakters een saus van zwarte humor over de voorstelling. Dus kom... schuifelt ne stoel bij. De tafel met spijzen en dranken staat al gereed voor ulder.

Raïssa Hans: kostuums

Raïssa Hans (Leuven, 1980), studeerde theaterkostuumontwerpen aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten in Antwerpen (1998-2002). Sinds haar afstuderen ontwierp ze de kostuums voor een twintigtal dans- en theaterproducties van *fABULEUS*, waaronder *Eros Flux*, *Wolfsroedel*, *César mijn broer is een paard*, *Jeanne*, *Leukemieke*, *Candide*, *Gender Blender* en *Everland*. Daarnaast ontwierp ze voor *BRONKS - Toope en Toetonne* - en *Kopergietery - Het verdragen van Versailles*. In 2005 sprong ze op de karavaan van Cirque du Soleil. Voor *Saltimbanco* werkte ze als wardrobe assistant. In 2007 realiseerde ze de kostuums voor de afstudeerfilm *Fertilise* van Senne Dehandschutter. Ze werkte ook mee aan de musical *Kuifje en de Zonnetempel* en leidde het kostuumteam van de musical *Daens*. Buiten het theatercircuit is Raïssa ook actief in de film en televisiewereld.

fABULEUS

“fABULEUS wil artistiek uitblinken, maar schuwt ook het experiment niet. Het werkt in de traditie van repertoireteksten en klassieke choreografische talen, maar demonstreert evengoed een grote honger naar vernieuwing. Met die mix bereikt fABULEUS een groot publiek.” (uit het Juryrapport Vlaamse CultuurPrijzen 2008)

fABULEUS is een professionele productiestructuur waarin **jong theater- en danstalent en meer ervaren makers** samenwerken. Zowel jongeren als jongprofessionelen krijgen er begeleiding op artistiek, logistiek en zakelijk vlak. De creaties worden gepresenteerd aan een **ruim publiek**, met speciale aandacht voor jongeren en kinderen.

Bij fABULEUS komt jong talent al heel vroeg in beeld omdat we ervan overtuigd zijn dat hun **artistiek ontluiken en parcours** veel vroeger begint dan tijdens of na een opleiding. Voor die jongeren bestaan nauwelijks contexten waarin ze professioneel omkaderd worden om hun talent te ontwikkelen en tot creaties te komen. Onze productiecontext biedt **kansen vóór, tijdens en na een opleiding** en probeert zoveel mogelijk aandacht te hebben voor het traject dat mensen in die tijd afleggen.

fABULEUS is sinds 2006 structureel erkend als theatergezelschap door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en ontvangt al meerdere jaren werkingssubsidies van de provincie Vlaams-Brabant en de stad Leuven.

Inhoudelijke bespreking

Verhaal

Spelregels is geen verhaal van grote veldslagen of andere zaken waar de Middeleeuwen bekend voor staan, maar één van menselijke verhoudingen. De hoofdpersonen, Allard en Marjorie, moeten als tieners met elkaar trouwen. Het huwelijk werd boven hun hoofden geregeld en logischerwijs voelt het pasgevormde tweetal geen liefde voor elkaar. Na een slechte start gaat het van kwaad naar erger. Marjorie moet zich schikken in het vrouwbeeld van die tijd en Allard krijgt verantwoordelijkheden die hij eigenlijk nog niet wil nemen.

Het huwelijk dwingt hen volwassenen te worden die ze (nog) niet willen zijn. Het gevolg is dat ze vluchten voor elkaar en voor het leven. Als de pest dreigt, heeft vluchten geen zin meer en moet er gehandeld worden... En daar blijkt Marjorie beter toe in staat dan Allard. Het spel van man en vrouw blijkt dus ook volgens andere regels gespeeld te kunnen worden.

Dit is het verhaal van Allard en Marjorie, over hun worsteling met de hoofse middeleeuwse cultuur waarin zij leven. Tussen deze middeleeuwse personages van vlees en bloed waart het tijdloze personage van De Dood rond. Zij is ontevreden over het angstbeeld dat onlosmakelijk met haar verbonden is. Waarom kan zij niet gewoon deel van het leven zijn? Waarom stelt men haar altijd voor in zwarte gewaden met een akelige zeis in de hand? Maar vooral... waarom mag ze nooit eens meespelen? Blijft de Dood bij de pakken zitten of eist ze uiteindelijk toch haar rol op?

Verklaring van de titel 'Spelregels'

Gilbert

Ik zeggen van ja! Sommige zaken zijn gewoon niet eerlijklijk. Ge zijt een vrouwe, Marjorie, ge moet gehoorzamen.

Marjorie

T'is een straffe en malheure om als vrouwe op d'eirde geworpen te worden!

Elke tijd kende zijn specifieke regels en gebruiken. In de middeleeuwen was dat niet anders. Vooral de vrouw moest zich schikken in haar lot als onderdanige echtente. Er werd bijvoorbeeld van haar verwacht dat zij na het huwelijk zo snel mogelijk kinderen baarde om het nageslacht te verzekeren. Maar ook de man moest zijn zware taken en verantwoordelijkheden als ridder en burchtheer opnemen. Deze vele regels mochten uiteraard niet in vraag gesteld worden.

Zowel in het boek als in de theatervoorstelling proberen de personages zich los te rukken uit dit strakke keurslijf.

Vragen

- Som enkele regels op waaraan jij je moet houden.
- Zijn er volgens jou veel overbodige regels en durf je daar wel eens tegen in te gaan.

Opdracht

Het nieuwe klasreglement

Stel je eigen nieuwe klasreglement voor waarin iedereen zich kan vinden, dus ook je leerkracht.

Het taalgebruik

Bij het maken van de voorstelling 'Spelregels' hebben de acteurs zichzelf letterlijk een aantal spelregels opgelegd op het vlak van taalgebruik. Het woordgebruik en de manier van spreken is immers zeer bepalend voor de ontwikkeling van de verschillende personages.

Zo kozen we bewust voor het personage van de dood -die van alle tijden is- een zeer alledaags modern taalregister.

“ja maar ja, 't is toch waar!”

Alle middeleeuwse personages spreken in een soort van kunsttaal. Een vreemdsoortig ouderwets taaltje waarin je een mengeling van allemaal vlaamse dialecten herkent.

“Kzen content van contentement. Wij zijn a zeer erkentelaak!”

Ten slotte is er nog de romantekst van Floortje Zwigman die we gebruiken als verteltekst. Af en toe stappen de personages even uit hun middeleeuws kader en spreken het publiek rechtstreeks toe met deze zwigman-tekst. Op die manier kaderen we een aantal scènes uit de voorstelling of geven we de gedachtes van de personages weer.

“Thomas is de oudste zoon van vader en moeder, en daarom dus bijzonder”

Opdracht

Den middeleeuwschen quizzz

Wennen aan een vreemde manier van spreken.

Wat betekenen volgens jou volgende citaten uit de voorstelling?

1. "We waren schampevie!"

- a. We waren het leven zo moe
- b. We waren snel weg
- c. We waren er gloeiend bij

2. "Gij zult telore gaan"

- a. Gij zult moeten gaan biechten
- b. Gij zult langzaam ten onder gaan
- c. Gij zult zwaar afgaan

3. "Tis een malheure!"

- a. Het is een slecht moment
- b. Het is een groot verdriet
- c. Het is een valstrik!

4. "Gij, vuil stukske van ne geheimschrever"

- a. Jij, smerige leugenaar!
- b. Jij, zoon van een priester!
- c. Jij, belachelijke praatjesmaker!

5. "We zitten int cachot!"

- a. We zitten in de plaatselijke herberg
- b. We zitten op onze verstopplaats
- c. We zitten in de gevangenis

Oplossing: 1b, 2b, 3b, 4a, 5c

Uithuwelijken

Marjorie

Ik trouwde met Allard van Goudheuvel aan het eind van de zomer, toen de oogst van het land werd gehaald. We kenden elkaar nauwelijks, want onze ouders hadden het huwelijk besproken toen we nog kinderen waren en sinds die tijd hadden we elkaar niet meer gezien.

Je zal het maar meemaken, je ouders roepen je bij zich met de boodschap dat ze een goede levensgezel voor jou gevonden hebben. Ja, je hoort het goed, een echtgenoot... Ze komen je vertellen dat er al lang geleden een akkoord is geweest van jouw ouders met die van je toekomstige echtgenoot. Het feest is al in kannen en kruiken en ook de datum ligt vast. Je weet: op die dag, op die plaats, ga ik iemand voor het eerst zien die vanaf dan altijd bij mij zal blijven en waar ik alles mee moet delen. Of die persoon nu mooi of lelijk is, of die naar oksel ruikt of rozenblaadjes, of je het ermee kan vinden of niet, is op dat moment niet aan de orde. De regels van het spel worden niet door de spelers bepaald en de liefde is jammer genoeg geen regel...

Je zou denken dat zoiets niet meer van deze tijd is, maar niets is minder waar. Ook vandaag nog worden deze tradities in talrijke landen en godsdiensten in stand gehouden.

Filmtip

Bekijk eens de film van Ken Loach "Ae fond kiss" (2004) waarin het thema uithuwelijken uitgebreid aan bod komt.

Vragen

- Zou je later graag trouwen en waarom?
- Wat denk je dat er verandert in je leven wanneer je getrouwd bent.
- Wat zou jij doen wanneer jouw ouders in jouw plaats een trouwpartner uitkiezen?
- Zou jij jezelf kunnen dwingen om verliefd te worden?

Schrijven van een theaterscène

“Nu leek het moeilijker om elkaar aan te raken en te kussen dan daarnet in de feestzaal. Misschien omdat iedereen het verwachtte.”

Allard ziet zijn toekomstige vrouw op de dag van het trouwfeest.

Ze werd voor hem uitgekozen.

Een weg terug is er niet.

Het trouwritueel kent vreemde gebruiken en gewoontes. Allard en Marjorie worden meegesleurd in een spel waarvan ze de regels nog niet begrijpen. Het feest mondt uit in een echte zwelgpertij. Allard hoort zich hier als een echte man te gedragen, eentje die de vrouw domineert en zijn handen niet kan thuishouden. Het vele drinken laat alle remmingen verdwijnen.

Het is pas op het moment dat ze in hun slaapkamer staan, en de eerste nacht dra zal aanvangen, dat Allard en Marjorie voor de eerste keer écht met elkaar zullen praten.

Allard: En?

Voelt ge u al een beetje thuis?

Marjorie: Nee, eigenlijk niet. Ik ben ni graage ver van mijn familie.

...

Zo start het eerste gesprek tussen Marjorie en Allard.

Probeer per twee het dialoogje verder te zetten op papier.

Wat zeggen twee mensen tegen elkaar wanneer zij pas getrouwd zijn maar elkaar van haar nog pluim kennen?

Eventuele handelingen of andere regieaanwijzingen zijn zeker welkom en kan je telkens kwijt tussen twee haakjes.

De donderpreek

In de middeleeuwen speelden de zogenaamde sterrenwichelaars een belangrijke rol voor het welzijn van de mensen. Het waren de toekomstvoorspellers en nieuwslezers van hun tijd. Door middel van magische tovertruuks en natuurkundige proefjes wisten zij de menigte te overtuigen van hun bovennatuurlijke krachten.

Het waren vaak erg goede sprekers die via hun grootsopgezette donderpreek het volk doodsbang maakte.

“De sterren hebben de macht overal ter wereld giftige dampen uit de aarde te zuigen als ze in een ongunstige stand staan en de wind zal die dampen verspreiden. (...) Wij hebben geen berouw getoond over onze zonden. God zal ons volgend jaar opnieuw slaan, met de pest!”

Door hun listig opgebouwde retoriek en overdreven lichaamstaal gaven ze het toeluisterende publiek de akeligste onheilsboodschappen mee. Ter afronding maakten ze maar al te graag misbruik van de bange medemens door hen zalfjes en kruiden te verkopen die zogezegd de pijn konden verzachten.

Het personage van een dergelijke theatrale kwakzalver is natuurlijk ideaal om te gebruiken in een theatervoorstelling. In ‘spelregels’ verschijnt dan ook een rasechte donderpreker die de nakende pest komt aankondigen. Hij bevestigt hiermee de angsten van Allard en brengt met zen drammerige praatjes een gevaarlijke bal aan het rollen.

Vragen

- Ken je de donderpreekers van deze tijd? Mensen of organisaties die op een uitgekookte manier anderen bang maken en van deze angsten profiteren?

Opdracht

Maak je klasgenoten bang met je eigen donderpreek

Maak kleine groepjes van max 4 leerlingen. Zou het lukken om zo dadelijk jullie klasgenoten echt bang te maken met enkel woorden? Overleg kort met je groepje welke strategie je gaat toepassen om de rest van de klas echte rillingen te bezorgen. Waar zal je over spreken? Wie voert het hoogste woord? Gebruik je grote armbewegingen of houd je het beter sober en ingehouden?

Dood

Vragen (voorafgaand aan theaterbezoek)

(alles wat schuin gedrukt staat, is informatie, verduidelijking of inspiratie voor de leerkracht)

- Filosofisch:

-Wat is de dood? Hoe zou je de dood omschrijven?

-Wanneer is iemand dood? Kan iemand (*biologisch gezien*) nog leven en toch al dood zijn? (*cfr. Comateuze toestand, mensen die zeer zwaar gehandicapt zijn,...*)

-Kunnen en mogen mensen zelf beslissen wanneer ze doodgaan? (*cfr. Euthanasiekwestie, zelfmoord*)

- Psychologisch

-Ben je bang van de dood? Waarom wel/niet?

-Is de dood warm of koud, mooi of lelijk, helder of donker? En waarom?

- Plastisch

-Probeer de dood te tekenen.

- Sociaal-cultureel

-Hoe wordt er op dit moment in onze cultuur met de dood omgegaan? Zou er een verschil zijn met vroeger?

(De dood wordt hoe langer hoe meer weggedacht uit het leven, doodgaan en alles wat er naar verwijst wordt een taboe. Zo worden de bejaarden in onze maatschappij bijvoorbeeld niet meer in familieverband opgevangen, maar geïsoleerd in bejaardentehuizen. Mensen proberen elk teken van "verval" te verstoppen en weg te werken, denken we bijvoorbeeld aan het succes van de cosmetica-industrie en de antirimpelcrèmes. Ook in verband met het doden van dieren is er veel veranderd: mensen gaan naar de supermarkt hun vlees kopen dat proper verpakt is, dat daar een dier voor is geslacht beseffen we maar amper. De meeste mensen hebben zelf nog nooit een dier geslacht, het wordt zelfs vaak als een gruwelijke daad gezien.)

-Hoe wordt de dood in andere culturen beleefd? (*Vaak van dichterbij, bijvoorbeeld bij rituele slachtingen en massacrematies,...*)

Vragen (nabespreking)

- Hoe werd de dood in dit stuk voorgesteld?

(De dood wordt gespeeld door een vrouw, in haar contact met het publiek spreekt ze heel gewoon, niet “middeleeuws”: ze is van alle tijden en van overal en daarom kan ze de meest hedendaagse figuur van het stuk zijn)

“Vond ge het schoon? Had ge mij al herkend? Ja ja, ik ben het, de dood. Ik ben dus heel belangrijk. Want zonder mij zou er geen leven zijn. Ik weet het, ik ben niks. Maar niks is heel belangrijk. Want zonder niks kan er ook nooit iets zijn, verstaat ge. Ik ben dus eigenlijk de grootste vriend van het leven.”

- Is het waar wat de dood hier beweert?
- Een eeuwig leven, zou dat bestaan? Zou je dat willen?
- Wat is “het probleem” van de dood? Wat zou ze graag veranderen?

(De dood is het beu dat iedereen schrik heeft van haar; dat ze altijd overal alleen voor staat. Ze is absoluut niet akkoord met de manier waarop ze in de boeken en in de gedachten van de mensen voorgesteld wordt: mannelijk, altijd zwart, als een skelet, met een zeis, ...Ze wil erkenning en respect, ze wil aanvaard worden als deel van het leven, ze wil graag gezien worden.)

- Hoe pakt ze dit probleem aan?

(Ze vermomt zich in allerlei gedaantes en probeert zo liefde en aandacht te krijgen en een deel van het leven te worden. Dat lukt niet zo goed want hoe zeer ze ook probeert om een gedaante van vlees en bloed te zijn, toch kunnen de mensen haar zo niet zien. Ze blijft een soort van schim, een abstract gegeven dat ten hoogste zichtbaar is in de dromen en de gedachten van de andere personages, of een vaag gevoel bij hen kan opwekken)

- In hoeveel verschillende vermommingen heb je de dood herkend?

(De dood verkleedt zich vaak in een mooi, verleidelijk meisje. Op die manier sluipt ze de geest van Allard binnen en wordt ze zijn droom. Allard wordt zo verliefd op een ideaalbeeld dat in feite niet bij het leven hoort en af en toe zien we zijn droom voor zijn ogen verschijnen. De dood geniet met volle teugen van deze aandacht, van haar plaats in de droom van Allard, maar heeft terzelfdertijd ook sympathie voor Marjorie, die eveneens - tegen het Middeleeuwse beeld van de vrouw in – moet vechten om gerespecteerd te worden en erkenning te krijgen. Zowel de dood als Marjorie proberen om de spelregels waarin ze gevangen zitten naar hun hand te zetten en dat geeft een vreemd soort bondgenootschap. De dood verschijnt aan Marjorie als een “dulle griet” en samen proberen ze te leren vechten, tegen de spelregels in.)

- Is het probleem van de dood een actueel probleem, of enkel een probleem uit de middeleeuwen?
- Hoe zou jij de dood voorstellen als je zelf een toneelstuk over de dood zou maken?

DE PEST

De **pest** is een ziekte die tot de 19e eeuw veel in Europa voorkwam en veel slachtoffers maakte. Tussen 1663 en 1664 stierven 34.000 van de 200.000 inwoners van Amsterdam aan deze ziekte.

Geschiedenis

De ziekte kreeg in de 14e eeuw de bijnaam **Zwarte Dood**. De ziekte maakte in die tijd (1347-1351) veel slachtoffers. Ook in latere eeuwen zijn er nog pandemieën van de pest geweest.

Vermoed wordt dat de oorsprong van de ziekte in Mongolië ligt, zeker is in ieder geval dat de kiem van de ziekte in Azië ligt. In Europa werd de pest voor het eerst geconstateerd in Italië, en vervolgens verspreidde de ziekte zich met de klok mee: Frankrijk, Spanje, Engeland (in 1348), Duitsland, Noorwegen (in 1349 in Bergen door een schip met maïs uit Engeland) en tenslotte Rusland rond 1351.

Bacterie

De verwekker, de bacterie *Yersinia pestis*, wordt overgebracht door vlooiën van ratten op mensen: een vlo die eerst besmet bloed zuigt, en daarna een mens bijt, brengt daarmee de bacterie over. Na enkele dagen raken lymfeklieren van het slachtoffer geïnfecteerd; dat gaat gepaard met etterende bloedingen. Deze bloedingen gaven deze vorm van de ziekte de naam **builenpest**. In sommige gevallen kan de bacterie ook de longen van de patiënt infecteren, die krijgt dan een andere variant van de ziekte: de **longpest**. Alleen de longpest kan worden overgedragen van mens op mens; elke besmetting van de builenpest wordt veroorzaakt door de vlo van de huisgebonden rat.

Na de verdringing van de huisrat door de rioolrat kwam er (in België althans) een einde aan deze ziekte. Wereldwijd komt de pest nog wel voor, met name in India is rond de millenniumwisseling (2000) nog een epidemietje geconstateerd. De ziekte is - bij tijdige diagnose - met antibiotica tegenwoordig wel goed te behandelen.

De pest is het bekendste voorbeeld van een zoönose, een ziekte die van dieren op mensen wordt overgedragen.

Brief van de acteurs aan de toeschouwers

Deze brief kan je aan de leerlingen geven of voorlezen nadat ze de voorstelling zagen. Hiermee komen ze meer te weten over het ontstaan en maakproces van de voorstelling.

Weest gegroet!

Voilà. Jullie hebben onze voorstelling gezien. Eindelijk zouden we kunnen zeggen. We zijn met vijf vrienden op 7/08/04 aan het werken geslaan. (Het stuk werd inderdaad al in 2004 gemaakt en wordt dus dit seizoen hernomen)

We hadden het boek: 'Spelregels', van Floortje Zwigman gelezen en we wilden er een toneelstuk van maken. Wij als in een groep van 4 acteurs en een coach die mekaar gedurende meer dan 3 maanden elke dag zouden zien om keihard te werken.

Ons eerste werk was enkele vragen beantwoorden. Wat was ons bijgebleven uit het boek? Wat vonden we het spannendst? Het interessantste? Over deze antwoorden hebben we toch een week gepiekerd. Een zware week. Elke dag 4 uur in de voormiddag nadenken en in de namiddag spelen. We speelden fragmenten uit het boek of stukjes die we s'ochtends hadden bedacht. Wat vonden we nu belangrijk? We wilden zeker het hoofdthema van het boek bewaren, nl. De regels waaraan kinderen zich in de middeleeuwen moesten houden. In die periode was er een regel dat je vanaf zeer jonge leeftijd uitgehuwelijkt werd.

Na 5 dagen hadden we beslist hoe ons stuk eruit zou gaan zien.

*Structuur: Deel I: Het ridderfeest van Thomas
Deel II: Het trouwfeest van Marjorie en Allard
Deel II: Het kerstfeest
Deel IV: Het feest van de dood.*

Het 1^e grote deel van de voorstelling vertelt meer over de vriendschap die er was tussen Allard en zijn broer Thomas. Dit stuk wordt in het boek niet verteld. Aan het begin van het boek wordt er enkel verteld dat Thomas dood is. Wij wilden dit uitgebreider vertellen omdat wij vonden dat je dan beter de angst van Allard begrijpt. Allard moet opeens de taken van zijn broer overnemen. Daar komt nog eens bij dat hij moet trouwen met een meisje dat hij niet kent. Je zou je voor minder vreemd beginnen gedragen!

In het 2e deel spelen we het trouwfeest. Tja, dat spel met het laken zullen jullie misschien vreemd gevonden hebben en dat is het ook. En neen, wij denken niet dat dit een typisch middeleeuws gebruik was. We hebben dit zelf verzonnen. Eén van ons had een tafelkleed thuis liggen met 2 gaten erin zo kon ze romantisch etentjes houden met haar vriend. Een echt tête à tête etentje. Door dit tafelkleed kwam ze op het idee om Allard en Marjorie vast te maken aan elkaar met een groot doek. Niet echt romantisch als je zo aan elkaar moet vasthangen. Heel het trouwfeest hebben we verzonnen. Die 6 geboden die je hoorde tijdens 'het

spel van man en vrouw', hebben we ook verzonnen. Maar we denken dat de waarheid er niet ver vandaan ligt. De vrouw werd in de ME niet zo goed behandeld! De man was de baas en het was nooit teveel; het was altijd op het juiste moment. Wij hebben nooit geleefd tijdens de ME en dan werken we met onze verbeelding. Hou zouden wij ons gevoeld hebben in die tijd? Hoe zouden wij gesproken hebben? Daar wist Steven (alias, Allard) een antwoord op. Hij schreef een stukje tekst die we gebruikt hebben voor de scène tussen Thomas en Allard. Zijn taalgebruik in dat tekstje was een mengeling van verschillende dialecten en dat vonden we wel middeleeuws klinken. Vanaf dat moment zijn we allemaal beginnen schrijven denkend aan dialect en grootsche, straffe, woorden. En we voelden dat die taal grappig was. Onze middeleeuwse taal was geboren.

Nu hebben we nog niets verteld over de dood. De dood was heel belangrijk in de Me. Iedereen was er bang van en daardoor gedroeg iedereen zich soms vreemd. Velen kochten zalfjes en luisterden naar sterrenwichelaars die vertelden hoe je het leven kon verlengen. Nu in deze tijd is de dood er nog steeds. We zijn er nog altijd een beetje bang van. Daarom proberen we er zo weinig mogelijk aan te denken. Maar dat zal niets veranderen. Wij gaan allemaal ooit dood.

Het verhaal van de dood was het moeilijkste om te vertellen. Hoe ziet het personage van de dood eruit? Kunnen wij de dood zien? Edith speelde de dood en vond dit zeer moeilijk. We geraakten er niet altijd uit. Edith werd soms lastig. We konden haar niet altijd helpen. Wij wisten ook niet hoe de dood zich voelde. Na heel hard denken begrepen we toch dat het verschrikkelijk moet zijn als iedereen bang van je is. Als niemand bij u wil zijn. Dat werd voor ons het personage van de dood. Een meisje zoals alle meisjes, alleen moet zij ooit alle mensen komen halen en is ze onzichtbaar voor de levenden.

Wat als de dood verliefd wordt op een levende jongen?

Wat als de dood sympathie krijgt voor een meisje die niet verliefd is op de jongen met wie ze heeft moeten trouwen?

Tja, de dood heeft het niet gemakkelijk! Misschien zouden we niet zo bang moeten zijn van de dood. De dood is er en zal nooit weggaan! Dat is wat de dood ons geleerd heeft terwijl wij aan dit stuk werkten.

Wij hopen dat jullie van de voorstelling hebben genoten,

Wij hebben het heel graag gemaakt voor jullie.

Hopelijk zien we jullie zeer snel terug...

Dikken Bees,

*Allard, Dood, Thomas, Marjorie
(Steven), (Edith), (Jeroen), (Marie-Ange)*